ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)
z 20. októbra 2005 *

Vo veci C-334/03,

ktorej predmetom je žaloba o nesplnenie povinnosti podľa článku 226 ES, podaná 30. júla 2003,

Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: A. Alves Vieira, S. Rating a G. Braga da Cruz, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalobkyňa,

proti

Portugalskej republike, v zastúpení: L. Fernandes a P. de Pitta e Cunha, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalovanej,

* Jazyk konania: portugalčina.

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory P. Jann, sudcovia N. Colneric (spravodajkyňa), J. N. Cunha Rodrigues, K. Schiemann a E. Levits,

generálny advokát: L. A. Geelhoed,
tajomník: R. Grass,

so zreteľom na písomnú časť konania,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 2. júna 2005,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Komisia Európskych spoločenstiev vo svojej žalobe navrhuje, aby Súdny dvor určil, že Portugalská republika si tým, že v praxi nezabezpečila prebratie článku 4d smernice Komisie 90/388/EHS z 28. júna 1990 o súťaži na trhoch pre telekomunikačné služby [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 192, s. 10) zmenenej a doplnenej smernicou Komisie 96/19/ES z 13. marca 1996 (Ú. v. ES L 74, s. 13, ďalej len „smernica 90/388"), nesplnila svoje povinnosti.

Právny rámec

Právna úprava Spoločenstva

2 Podľa odôvodnenia č. 23 smernice 96/19 „majú telekomunikačné organizácie v mnohých členských štátoch zo zákona privilégium zriaďovať svoje siete na verejných a súkromných pozemkoch bez poplatkov alebo len za náhradu vzniknutých nákladov" [*neoficiálny preklad*] a „ak členské štáty neposkytnú podobné práva novým schváleným operátorom, aby tak mohli vybudovať svoje siete, týchto operátorov by to spomalilo a v niektorých oblastiach by to *de facto* znamenalo zachovanie výhradných práv telekomunikačných organizácií". [*neoficiálny preklad*]

3 Článok 2 smernice 90/388 stanovuje:

„1. Členské štáty zrušia všetky opatrenia, ktorými sa udeľujú:

a) výhradné práva na poskytovanie telekomunikačných služieb vrátane zriadenia a prevádzkovania telekomunikačných sietí potrebných na poskytovanie týchto služieb

alebo

b) osobitné práva, ktoré obmedzujú počet podnikov oprávnených poskytovať tieto telekomunikačné služby alebo využívať tieto siete na dva alebo viacero, a to na základe kritérií, ktoré nie sú objektívne, primerané a nediskriminačné

alebo

c) osobitné práva, ktoré určujú viacero konkurenčných podnikov oprávnených poskytovať tieto telekomunikačné služby alebo prevádzkovať alebo využívať tieto siete, a to na základe kritérií, ktoré nie sú objektívne, primerané a nediskriminačné.

2. Členské štáty prijmú potrebné opatrenia, aby každému podniku zabezpečili právo poskytovať telekomunikačné služby uvedené v odseku 1 alebo zriaďovať a prevádzkovať siete uvedené v odseku 1.

...“ [*neoficiálny preklad*]

4 Podľa článku 4d uvedenej smernice:

„Členské štáty nediskriminujú medzi prevádzkovateľmi verejných telekomunikačných sietí pri udeľovaní práva prechodu na účely prevádzkovania týchto sietí.

Ak z naliehavých dôvodov nie je možné udeliť dodatočné práva prechodu podnikom, ktoré chcú zriadiť verejnú telekomunikačnú sieť, členské štáty zabezpečia za primeraných podmienok prístup k existujúcim zariadeniam vytvoreným v zmysle práva prechodu, ktoré nemožno udeliť duplicitne." [*neoficiálny preklad*]

5 Článok 5 ods. 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady 97/33/ES z 30. júna 1997 o prepájaní v telekomunikáciách vzhľadom na zabezpečenie univerzálnej služby a interoperability prostredníctvom uplatňovania princípov otvorenej siete (ONP) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 199, s. 32) stanovuje, že na účely určenia prípadného finančného zaťaženia vyplývajúceho z poskytovania univerzálnej služby vypočítajú inštitúcie, ktoré majú záväzky univerzálnej služby, na žiadosť vnútroštátneho regulačného orgánu čisté náklady plnenia týchto záväzkov.

Vnútroštátna právna úprava

6 Článok 12 ods. 1 zákona č. 91/97 z 1. augusta 1997 (*Diário da República* I, časť A, č. 176, z 1. augusta 1997, s. 4010) vymedzuje „základnú telekomunikačnú sieť" ako verejnú sieť, ktorá zodpovedá komunikačným potrebám obyvateľov a ekonomickým a spoločenským aktivitám na vnútroštátnom území a zabezpečuje medzinárodné spojenia.

7 Odsek 2 uvedeného článku 12 v znení zákona č. 29/2002 zo 6. decembra 2002 (*Diário da República* I, časť A, č. 282, zo 6. decembra 2002, s. 7556) vymedzuje základnú telekomunikačnú sieť ako súbor prvkov siete, ktoré sú potrebné na poskytovanie univerzálnej telekomunikačnej služby.

8 V zmysle článku 13 zákona č. 91/97 sú operátori základnej telekomunikačnej siete oslobodení od daní a poplatkov za zriadenie telekomunikačnej infraštruktúry alebo za prístup k rôznym častiam zariadení alebo k technickému vybaveniu, ktoré sú potrebné na prevádzkovanie dotknutej siete.

9 Dňa 20. marca 1994 podpísali portugalský štát a PT Comunicações, dcérska spoločnosť Portugal Telecom SA v odvetví služieb pevných telefónnych sietí, koncesnú zmluvu o poskytovaní komunikačných služieb považovaných za verejné služby, ktorá PT Comunicações oprávňovala na využívanie a prevádzkovanie telekomunikačných infraštruktúr počas počiatočného obdobia 30 rokov.

10 Základné pravidlá tejto koncesie verejnej telekomunikačnej služby, schválené zákonným dekrétom č. 40/95 z 15. februára 1995 (*Diário da República* I, časť A, č. 39, z 15. februára 1995, s. 969), udelili PT Comunicações výhradné právo zriadiť, spravovať a prevádzkovať infraštruktúry, ktoré tvoria „základnú sieť" telekomunikácií. Podľa článku 2 ods. 1 písm. a) týchto základných pravidiel, ktoré tvoria prílohu k zákonnému dekrétu č. 40/95, je cieľom tejto koncesie „zriadenie, správa a prevádzkovanie infraštruktúr, ktoré tvoria základnú telekomunikačnú sieť." V koncesii boli PT Comunicações dané do držby zároveň infraštruktúry, s tým, že jej bolo uložené udržiavať ich v dobrom stave z hľadiska funkčnosti, bezpečnosti a zachovania a kvalitatívne a kvantitatívne ich rozvíjať, aby sa zabezpečilo poskytovanie všeobecne prospešných telekomunikačných služieb v rámci univerzálnej služby na celom vnútroštátnom území.

11 Ako protihodnotu uvedenej koncesie bola PT Comunicações v zmysle článkov 24, 25 a 32 základných pravidiel koncesie povinná platiť štátu poplatok zodpovedajúci 1 % hrubého príjmu z poskytovania služieb, na ktoré sa koncesia vzťahovala, pričom pre prípad, že by plnenie záväzkov univerzálnej služby viedlo k stratám v hospodárení koncesionára, bolo stanovené právo na náhradu.

12 Infraštruktúry tvoriace základnú telekomunikačnú sieť patrili portugalskému štátu až do prevodu tejto siete na PT Comunicações na konci roku 2002, a to za cenu, ktorá zodpovedala celkovej sume poplatkov dlhovaných štátu k tomuto dátumu podľa koncesnej zmluvy od roku 1995 do konca počiatočného obdobia jej platnosti.

13 Nová koncesná zmluva bola schválená zákonným dekrétom č. 31/2003 zo 17. februára 2003 (*Diário da República* I, časť A, č. 40, zo 17. februára 2003, s. 1044), ktorý zmenil základné pravidlá koncesie. Povinnosti operátora základnej siete boli v podstatnej časti zachované. Článok 6 písm. b) prílohy k uvedenému zákonnému dekrétu stanovuje, že PT Comunicações je ako koncesionár povinná poskytovať služby, ktoré sú predmetom koncesie na verejnú telekomunikačnú službu, tak, aby zabezpečila ich interoperabilitu, plynulosť, disponibilitu, nepretržitosť a kvalitu.

Konanie pred podaním žaloby

14 Listom z 2. mája 2002 adresovaným portugalským orgánom vyzvala Komisia tieto orgány, aby predložili svoje pripomienky ku skutočnosti, že úplné oslobodenie PT Comunicações, jediného podniku zodpovedného za správu a prevádzkovanie základnej telekomunikačnej siete, od dane z inštalácie jeho sietí, ktoré mu bolo priznané článkom 13 zákona č. 91/97, je porušením zásady zákazu diskriminácie, pokiaľ ide o udeľovanie práva prechodu podľa článku 4d smernice 90/388.

15 Portugalská vláda v liste z 2. júla 2002 vyjadrila svoj zámer odstrániť údajné diskriminačné zaobchádzanie. Keďže však Komisia nedostala žiadnu doplňujúcu odpoveď, vydala listom z 19. decembra 2002 odôvodnené stanovisko, v ktorom

Portugalskú republiku vyzvala, aby prijala opatrenia potrebné na vyhovenie tomuto stanovisku v lehote dvoch mesiacov od jeho doručenia.

16 Keďže Portugalská vláda na uvedené odôvodnené stanovisko neodpovedala, Komisia sa rozhodla podať túto žalobu.

O žalobe

Argumentácia účastníkov konania

17 Komisia tvrdí, že výnimkou vyplývajúcou z článku 13 zákona č. 91/97 v spojení so zákonným dekrétom č. 31/2003 a predtým zákonným dekrétom č. 40/95, ktoré stanovujú, že PT Comunicações je zodpovedný za zriadenie a prevádzkovanie základnej siete, poskytla Portugalská republika tomuto podniku iné zaobchádzanie, než aké požívajú iní operátori, ktoré je pri neposkytnutí presného odôvodnenia v rozpore s článkom 4d smernice 90/388.

18 Vzhľadom na to, že PT Comunicações prostredníctvom svojej základnej telekomunikačnej siete poskytuje služby, ktoré sú v priamej súťaži so službami iných operátorov, poskytovali by mu predmetné privilégiá priamu výhodu voči jeho konkurentom. Skutočnosť, že noví operátori znášajú vyššie finančné zaťaženie ako tradičný operátor, by mohla spôsobiť spomalenie rozvoja sietí týchto nových operátorov.

19 Podľa Komisie nie je tento rozdiel v zaobchádzaní odôvodnený.

20 Naproti tomu portugalská vláda tvrdí, že rozdielne zaobchádzanie s rozdielnymi situáciami nemožno oprávnene kvalifikovať ako diskriminačné. Každý podnik poverený zabezpečením univerzálnej služby má totiž povinnosť rozvíjať a udržiavať siete, ktorú konkurenční operátori nemajú.

21 Portugalská vláda poukazuje na to, že oslobodenie od prípadne dlžných daní z využívania verejného priestranstva a možnosť realizovať na tomto priestranstve stavby bez povolenia miestnych orgánov, sleduje jediný cieľ, a to odstránenie prekážok rozvoja infraštruktúr základnej siete prostredníctvom umožnenia realizácie prác potrebných na ich zriadenie, zachovanie a údržbu. Poskytnutie výhody PT Comunicações voči jeho konkurentom tu vôbec nebolo zámerom.

22 Portugalská vláda pripomína, že PT Comunicações je povinný poskytnúť konkurenčným operátorom prístup k základnej sieti transparentným a nediskriminačným spôsobom. Inak povedané, v rámci poskytovania telekomunikačných služieb tejto spoločnosti nevyplýva z oslobodenia od dane, ktoré požíva z dôvodu rozvoja a udržiavania siete, žiadna výhoda.

Posúdenie Súdnym dvorom

23 Článok 4d smernice 90/388, ktorý od členských štátov vyžaduje, aby neuplatňovali diskrimináciu medzi prevádzkovateľmi verejných telekomunikačných sietí, pokiaľ ide o udelenie práva prechodu na účely prevádzkovania týchto sietí, je osobitným vyjadrením všeobecnej zásady rovnosti [pozri analogicky, pokiaľ ide o článok 7 ods. 5 smernice 96/92/ES z 19. decembra 1996 o spoločnej právnej úprave vnútorného trhu s elektrickou energiou (Ú. v. ES L 27, 1997, s. 20; Mim. vyd. 12/002, s. 3), rozsudok zo 7. júna 2005, VEMW a i., C-17/03, Zb. s. I-4983, bod 47].

24 Zákaz diskriminácie, ktorý patrí medzi základné zásady práva Spoločenstva, vyžaduje, aby sa s porovnateľnými situáciami nezaobchádzalo rozdielne, s výnimkou toho, ak by takéto rozlišovanie bolo objektívne odôvodnené (pozri najmä rozsudok z 5. októbra 1994, Nemecko/Rada, C-280/93, Zb. s. I-4973, bod 67).

25 V predmetnom prípade zostáva faktom, že PT Comunicações je oslobodený od daní a poplatkov spojených so zriadením telekomunikačných infraštruktúr a prístupom na rôzne časti zariadení alebo technického vybavenia, ktoré sú potrebné na prevádzkovanie schválenej siete.

26 Na úvod je potrebné konštatovať, že v tejto súvislosti nie je rozhodujúce, či toto oslobodenie vyplýva z článku 13 zákona č. 91/97 v spojení so zákonným dekrétom č. 31/2003 a predtým zákonným dekrétom č. 40/95, ako tvrdí Komisia, alebo skôr, ako tvrdí portugalská vláda, z judikatúry portugalských správnych súdov, podľa ktorej využívanie verejného priestranstva na poskytovanie verejných služieb môže podliehať dani len v prípade individuálneho využívania poloverejného majetku na uspokojenie súkromných, a nie verejných, potrieb. V skutočnosti v oboch prípadoch toto oslobodenie existuje v rámci vnútroštátnej právnej situácie v dotknutom členskom štáte.

27 Navyše nie je vylúčené, aby sa porovnávala situácia podniku povereného zabezpečením univerzálnej služby, ktorý má povinnosť rozvíjať a udržiavať sieť, so situáciou iných telekomunikačných operátorov, ktorí zabezpečujú služby podľa vlastného výberu a za podmienok, ktoré sami považujú za najvýhodnejšie.

28 Je pravda, že využívanie verejného priestranstva na individuálne účely možno odlíšiť od využívania verejného priestranstva na účely uspokojenia kolektívnych potrieb. No v protiklade s tvrdením portugalskej vlády sa porovnanie situácie podnikov v telekomunikačnom odvetví nemôže obmedziť len na podniky, ktoré majú záväzky verejnej služby.

29 Situácia PT Comunicações ako prevádzkovateľa verejnej siete sa v skutočnosti musí porovnávať so situáciou jeho konkurentov, ktorí svoju činnosť vykonávajú tiež na telekomunikačnom trhu a ktorí si želajú zriadiť alternatívne siete. Ak by tomu tak nebolo, cieľ, ktorý sleduje právna úprava Spoločenstva, t. j. vytvorenie konkurenčného trhu v odvetví telekomunikácií, by bol vážne ohrozený. Ako vyplýva z odôvodnenia č. 23 smernice 96/19, ak by členské štáty neudeľovali novým operátorom tie isté práva a právne privilégiá pri zavádzaní ich sietí na verejných a súkromných pozemkoch, ako požívajú tradičné telekomunikačné organizácie, zriaďovanie sietí týchto nových operátorov by sa oneskorovalo, čo by v niektorých oblastiach *de facto* znamenalo zachovanie výhradných práv v prospech týchto organizácií.

30 Preto je dôležité overiť, či je rozdielne zaobchádzanie, konštatované v predmetnej veci a spočívajúce v oslobodení od daní a poplatkov v zmysle predmetných vnútroštátnych opatrení, odôvodnené vo vzťahu k smernici 90/388.

31 Po prvé je potrebné konštatovať, že v zmysle článku 9 v spojení s článkom 8 ods. 1 písm. a) základných pravidiel koncesie verejnej telekomunikačnej služby portugalský štát zveril PT Comunicações poslanie udržiavať dotknuté infraštruktúry v dobrom stave z hľadiska ich funkčnosti, bezpečnosti a ich zachovania, a tiež ich kvalitatívne a kvantitatívne rozvíjať, aby sa zabezpečilo poskytovanie všeobecne prospešných telekomunikačných služieb v rámci univerzálnej služby na celom vnútroštátnom území.

32 Pritom náhrada nákladov, ktoré z takéhoto záväzku vyplývajú, nemôže v predmetnom prípade odôvodňovať diskrimináciu medzi operátormi, pokiaľ ide o udeľovanie práva prechodu.

33 Čisté náklady na poskytovanie univerzálnej služby sa totiž mali vyhodnotiť v súlade s článkom 5 ods. 3 smernice 97/33 v spojení s jej prílohou III. Takéto vyhodnotenie čistých nákladov však v predmetnej veci chýba. Preto nie je potrebné zisťovať, či je oslobodenie od miestnych daní opatrením na financovanie poskytovania univerzálnej služby, ani či toto oslobodenie neprekračuje hranice toho, čo je potrebné na pokrytie nákladov danej služby v zmysle judikatúry Altmark Trans a Regierungspräsidium Madgeburg (rozsudok z 24. júla 2003, C-280/00, Zb. s. I-7747), ako tvrdí portugalská vláda.

34 Po druhé, skutočnosť, že PT Comunicações musí konkurenčným operátorom poskytnúť prístup k základnej telekomunikačnej sieti transparentným a nediskriminačným spôsobom, takisto nemôže odôvodňovať rozdielne zaobchádzanie v predmetnom prípade. Iste, článok 12 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2002/21/ES zo 7. marca 2002 o spoločnom regulačnom rámci pre elektronické komunikačné siete a služby (Rámcová smernica) (Ú. v. ES L 108, s. 33; Mim. vyd. 13/029, s. 349) podporuje opatrenia na zdieľanie alebo koordináciu, ako aj zavádzanie pravidiel na rozdelenie nákladov na zdieľanie prostriedkov alebo majetku. Prístup iných operátorov k sieti však nemôže odôvodňovať rozdielne zaobchádzanie, pokiaľ ide o náklady vyvolané zriadením novej siete.

35 Po tretie, skutočnosť, že portugalská vláda zamýšľa v rámci preberania smernice 2002/21 zabezpečiť zavedenie transparentnej a nediskriminačnej miestnej dane z práv vstupu, nemožno zohľadniť, keďže nesplnenie povinnosti sa musí posudzovať vzhľadom na situáciu členského štátu, ktorá existovala v čase uplynutia lehoty stanovenej v odôvodnenom stanovisku.

36 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba konštatovať, že Portugalská republika si tým, že nezabezpečila prebratie článku 4d smernice 90/388, nesplnila svoje povinnosti.

O trovách

37 Podľa článku 69 ods. 2 rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Komisia navrhla zaviazať Portugalskú republiku na náhradu trov konania a Portugalská republika nemala úspech vo svojich dôvodoch, je opodstatnené zaviazať ju na náhradu trov konania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol a vyhlásil:

1. **Portugalská republika si tým, že nezabezpečila prebratie článku 4d smernice Komisie 90/388/EHS o súťaži na trhoch pre telekomunikačné služby zmenenej a doplnenej smernicou Komisie 96/19/ES z 13. marca 1996, nesplnila svoje povinnosti.**

2. **Portugalská republika je povinná nahradiť trovy konania.**

Podpisy